

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1980 METAI

GEGUZĖS MĖN. 17 D. / MAY 17, 1980

PART TWO — Nr. 116 (20)

Šiame numeryje:

Lietuviška knyga ir svetima antraštė. Vytauto Didžiojo pastangos vainikuotis karaliumi.

Julijos Švabaitės eilėraštis.

Balio Augino poezijos knygos „Giesmės žydėjimo metas“ recenzija.

Sklaidau gėlėtą foliantą: Balio Augino eilėraščiai.

Dviejų svečių koncertas Washingtonė. Mstislavo Dobužinskio lietuviškoji kolekcija.

Nauji leidiniai.

VYTAUTO DIDŽIOJO PASTANGOS VAINIKUOTIS

SIMAS SUZIEDĖLIS*)

Pirmą kartą vainiko klausimas iškilo Salyno suvažiavime 1398 metais. Vytautas ir Kryžiuočių ordino magistras susitiko Nemuno saloje, kažkur prie Kulautuvos „draugiškumo sutartimis apsiėmė“. Jūs supo nemažas būrys lietuvių bajorų ir vokiečių riterių. Neseniai jie kovėsi, o dabar taikos midų girksnojo. Tose vaišėse, srūvant Nemunui tarp rudenėjančių girių, lietuviai bajorai apšaukė Vytautą Lietuvos karaliumi. Jie darė taip, kaip kitados darydavo romėnai ir germanai, savo vadus keldami ant skydo ir skelbdami juos imperatoriais arba karaliais. Krikščioniški viduramžiai tas iškilmės nukėlė į katedras ir prie jų pridėjo Bažnyčios palaiminimą. Vytautui būtų reikėję bažnytinį apeigų, jei būtų tikrai siekęs vainiko. Bet tokios minties jis dar neturėjo. Kam tad leido savo karaliams pašūkauti? Ar kartais ne tam, kad garsas nuplauktų toliau negu Nemuno tėkmė — iki Krokuvos karališkų rūmų.

Vytautas žinojo savo susitarimą su Jogaila, sudarytą Astravos dvare prieš šešerius metus. Jis tapo didžioju Lietuvos kunigaikščiu — *Magnus Dux Lituanie*, o jo pusbrolis Jogaila liko vyriausiuoju kunigaikščiu — *Supremus Dux*, bet su visa Lietuva palindęs po Lenkijos vainiku, nuėjęs pas Jadvygą užkuriomis. Karalienė Jadvyga laikė Lietuvą jai atneštu kraičiu. Vytautas norėjo parodyti, kad jis nėra svetimo turto valdytojas, bet savarankiškas savo šalies valdovas. Argi nematote, kuo mane laiko Lietuvos bajorai ir buvę priešai? Salyno suvažiavime buvo užbrėžtas siekių, į kurį Vytautas eis nesutodamas, bet atsargiai ir apdairiai.

Realūs politikai, — o Vytautas buvo vienas iš jų, — yra santūrus ir kantrūs. Jie skaitosi su faktais, kad ir nemaloniais. Vytautui kurį laiką buvo naudingiau turėti gerus santykius su Lenkija ir neturėti vainiko. Vainikas nebūtų jam palengvinęs spęsti reikalų, nuo kurių daug priklausė, ar karaliaus vainikas bus tik puošmena, kurią bet kas gali nuo galvos nuimti, ar reali jėga. Tokia jau buvo Lietuvos valdovų tradicija, kad jie labiau

M. Dobužinskis (1875-1957)

Vytautas Didysis

mėgo būti stiprus negu vainikuoti. Ir Vytautas neišsuko iš to kelio. Gal ir negalėjo?

Prabėgo apie dešimt metų. Vokiečių imperatorius Zigmantas pasikvietė Vytautą į Kezmarką, Slovakijoje, ir pasiūlė karaliaus vainiką. Jokių sąlygų nekėlė: imk ir vainikuokis! Tokia šlovė šį kartą būtų apmokėta nesantaika su lenkais prieš pačias Tannenberg-Zalgirio kautynes (1410). Lietuvos ir Lenkijos karinė sąjunga būtų suirusi. Vytautas sėdėjo į žirgą ir išėjo namo — apie 800 km. Pakeliui sustojo Krokuvėje ir viską išsakė Jogailai. Karaliaus vainikas būtų buvęs Vytautui kyšis, kad paliktų Vokiečių ordiną ramybėje. Vytautas nesigundė vainikuotis, kol neįveiktų kryžiuočių, net du kartus juos pribloškė. Antrojo karo (1422) ir Melno taikos pasekmė siekia mūsų laikus — tai Lietu-

vos ir Vokietijos (Mažosios Lietuvos) mustatyta siena.

Kodėl Vytautas nepastūmėjo jos iki Aismarių? Jis buvo grasi- nes siekti Karaliaučiaus, bet jo metų našta buvo jau per sunki kardu mosuoti.

Iki vėlyvo savo amžiaus jis kovojo, įgydamas vis daugiau galios ir garbės. Maskvoje sėdėjo jo dukterė, savo sūnų, sosto paveldėtoja, pavedusi tėvo globai. Maskva atsidūrė Lietuvos protektoratė, Pskovo ir Naugardo pirkliai klojo Lietuvai duoklę sidabru ir šermuonėlių kailiais. Juodosios jūros pakrantės totoriai, kitados Vytautui įkirtę skaudų smūgį Vorsklos kautynėse, dabar vykdė jo potvarkius. Čekai išsirinko Vytautą savo karaliumi. Popiežius paskyrė krikščionių globėju Rytuose. Net ir Lenkijos ponai savo kivičiuose neapsieidavo be Vytauto tarpininkavimo. Kartą klau-

siami, katras iš tikrųjų esąs viršesnis valdovas — Jogaila ar Vytautas, atsakė auksinio vidurio žodžiu: „Abudu esate lygūs mums valdovai“. O vis dėlto žinojo, kad kažkuo jiedu nėra lygūs. Nuo Salyno suvažiavimo buvo praėję 30 metų, tačiau nebuvo atsiligęs lūkuriamas, ar Vytautas pirma numiris, ar pirma vainikuosis? Jis baigė jau aštuntą dešimtį metų, buvo pasiekęs ir savo amžiaus ribą ir savo garbės viršūnę. Stig- go tikslai ilgo gyvenimo ir sunkių kovų vainiko.

Karaliaus vainikas Vytautui priklausė kaip išsiras jo darbo vaisius. Bet galėjo būti laikomas ir paveldimu, atsirėmus į karaliaus Mindaugo vainikavimą (1253). Atvirai ir tiesiai į akis niekas neneigė Vytautą esant nusipelnusį karališkos garbės, kol karaliaus vainikas nesantaikos obuoliu įriedėjo į Lucko suva-

žiavimą (1429).

Lucko suvažiavimas dabartinėje Ukrainoje buvo sukvietas pietryčių Europos politiniams skauduliams tvarstyti. Tai buvo tarptautinė konferencija, turėjusi aptarti karą su turkais, čekais, husitais ir vengrais. Turkai ir husitai rūpėjo popiežiui, o vengrai — imperatoriui. Popiežius Martynas V atsiuntė savo pasiuntinį, o imperatorius Zigmantas pats atvyko. Tai buvo pirmas ir vienintelis kartas istorijoje, kad Romos imperatorius lankė Lietuvos valstybę ir jos valdovą. Ar jis buvo iš anksto susitaręs su Vytautu kelti jo vainikavimo reikalą, ar iškilo pačiam suvažiavime, istorikai nėra vienos nuomonės. Būtų ilgu dėlioti jų motyvus, juo labiau, kad išvada liktų ta pati: Vytautas šį kartą buvo apsisprendęs siekti karaliaus vainiko.

Vieną parytį imperatorius Zigmantas ir Vytautas nuvyko pas Jogailą. Karalius nebuvo dar pakilęs iš lovos, sirguliavo. Imperatorius atsiprašė už ankstyvą vizitą, ėmė girti Vytautą ir užklausė: ar Jogaila pritarė Vytautą vainikuoti. Jogaila atsakė, kad taip turėtų būti. Vytautas patarė jam atsiklausti dar savo ponų. Jis kreipėsi į pusbrolių lietuviškai. Žinomi du atvejai, kai jiedu kalbėjo gimtąja kalba: slapstam pasitarime besiruošiant Zalgirio mūšiui ir Lucko suvažiavime prie Jogailos lovos. Čia Vytautas dengė nuo imperatoriaus, kad Jogaila nėra visiškai laisvas — jo karališko apsiausto skvermus yra primygusi Lenkijos ponų taryba. Nuo jos ir priklausė, ar Vytautas galės vainikuotis ramiai, ar turės tą kliūtį laužti jėga.

Jogailos patarėjai, sužinoję tą naujieną, vien per daug nesijaudino: kodėl Vytautas negalėtų būti karalius? Kiti laikė tai prastiausiu dalyku, koks galėtų Lenkiją ištikti. Labiausiai pasišaušė Lenkijos kancleris — Krokuvos vyskupas Zbignevas Olesnickis. Jis dūrė Vytautą priekais: „Tu, kunigaikšči, esi iškilęs aukščiau visokios žemiškos garbės ir galybės, bet turėtum prisiminti savo prieraiką, kuri tave riša su Lenkija“. Po tų žodžių mažai betruko, kad lietuviai su lenkais apsiukę besiginčydami. Vytautas abejus nutildė ir padėkojo Jogailai, kad įkarščio metu tebesilaikė savo žodžio. Lenkijos kancleris būtų su liežuviu ištraukęs, jei tik būtų įmanęs. Kad neįvyktų dar kokia staigmena, Lenkijos ponai įsisodino karalių į vežimą ir išvažiavo namo. Lucko suvažiavimas užsibaigė, nesvarstė karo reikalų.

Labiausiai tuo buvo nepatenkintas popiežiaus legatas Andriejus. Jis buvo atvykęs sudaryti karinę santarvę prieš čekų husitus — eretikus. Čia gi patyrė, kad imperatorius Zigmantas tokio karo nenori, o Vytautas, iš kurio daugiausia laukta paramos, įsigėdė blizgaus daikto. Popiežiui ir imperatoriui nesutariant, Vytauto vainikas atsidūrė Bažnyčios ir Imperijos tarpduryje.

Vainikavimas Lucke nebuvo numatytas. Tai turėjo įvykti Lietuvoje, tarant paties Vytauto žodžiais, „mūsų žemėje, mūsų nacentų.“

(Nukelta 12 psl.)

Kertinė Parastė

Lietuviška knyga ir svetima antraštė

Nuolatinis rūpestis sava lietuviška knyga ir jos pasisekimu svetur sukelia apsiečiai klausimu, tarpe jų ir kokios nors svetimos kalbos panaudojimas knygos santraukoje ar jos antraštėje. Mat, daugelis mūsų žmonių tokiam priemaišui yra labai jautrūs ir teigia, kad tuo būdu mes nusizeminame svetimiesiems, net paskatiname okupantus įsivesti rusų kalbą, taip pat santraukas, antraštes ir pan. Ir tikrai reikalingas labai jautrus, rimtai svarstyti- nias. Jis iškilo ir š. m. kovo m. 22 d. Chicagoje per Amerikos Lietuvių bibliotekos leidyklos pobūvi, o paskutiniu metu pateko jau ir į spaudos puslapius, todėl šis klausimas tenka kiek plačiau paliesti, ypač vis dažniau ir dažniau pasigirstant, kad mūsų knygos užtenka tik vienos antraštės lietuvių kalba, kam dar reikia jai lotyniškos, prancūziškos ar angliškos ir t. t., kaip dažnai pastebime Lietuvių katalikų mokslo akademijos leidiniuose.

Tačiau svetima kalba santraukos ar tik antraštės mūsų knygai visai nėra kokia naujiena, bet ir gyvas reikalas, kad įvairių kraštų bibliotekos, kai tokia knyga ten patenka, žinotų, kas ta knyga yra, būtent, kad ji pati „pasisakytų“, apie ką joje rašoma ir kokios ji paskirties...

Jau daugelis metų yra praslinkę, kaip įvairios mokslo įstaigos (universitetai, akademijos, draugijos,...) savo leidiniams, ypač testiniams (serijiniams) dėjo ir tebededa lotynų, kartais prancūzų ar anglų k. antraštes, kad šie, patekę į svetimų kraštų bibliotekas, būtų lengviau kataloguojami, nepaklystų svetimos lankose, bei nebūtų pasiūti į nekatologuojamų ar atsarginių knygų šuonius, nes žinančių, ypač mažesnių tautų, kalbas ir jų knygas galinčių kataloguoti bibliotekose visad ne per daugiausia.

Pasidairius įvairių kraštų bibliotekose, net ir universitetų kataloguose, nustembi radęs tokias

autorių „pavardes“ ar knygų „vardus“ kaip „Parasė“, „Paruošė“, „Surinko“, „Sustatė“ ir kt. Kartais surandi lietuvių knygą, priskirtą čekams, olandams ir kt. mažoms tautoms. Tokių pat netikslumų sugriebi ir su latvių knyga, su estų ir kt. Todėl ir visai nenuostabu, kad jau XX a. pradžioje ne viena mažakalbė tauta savo leidiniuose ėmė žymėti ir svetima, kuria nors didžiųjų tautų kalba antraštes, o kiti — dešimtainės katalogavimo sistemos numerius. Taip paruošta mažųjų kalbų knyga, patekusi į svetimų kraštų bibliotekas, jau pati „prakalba“ ir kartais nepasiučiamai išsitiesi į rūsį, bet prisiprašo pasiūsti į lentynas...

Nepriklausomos Lietuvos laikais nedaugeliui knygų žymėjome svetima kalba antraštes, bet jų vis dėlto buvo. Po 1930 metų Vytauto Didžiojo universitetas savo leidiniams jau dėjo ir lotyniškas antraštes. Jų buvo ir anksčiau: testinis leidinys: *Tauta ir žodis: Epe Lituanie*, sumptibus Ordinis Philologorum Universitatis Lituanensis edita. Liber I, Kaunas, 1923. Kiti gavo dar *Acta...*, buvo leidžiami net lotyniškomis antraštemis, pvz. *Logos, Archivum Philologicum, Athenaeum* ir kt. Taip pat ir Lietuvos įvairūs statistikos leidiniai turėjo ne tik prancūzų k. antraštes, bet ir įvairios įvežimo ar išvežimo lentelės, kraštų vardai ir kt. buvo su prancūzų k. poantraštemis ir pan., jau neminint, kad turėjo ir santraukas taip pat prancūzų k., nes labai aiškiai jausta reikalingas pasakyti apie Lietuvos prekybą, pramonę ir kt. Nemažiau įdomu prisiminti, kad Lietuvių tautosakos archyvas, pradėjęs leisti testinį leidinį *Tautosakos darbai*, I, 1935 turėjo dar ir tokią papildomą antraštę anglų k. Ir kiti jo leidiniai, paprastai didesni iš *Tautosakos darbų* atspaudai, turėjo taip pat antrines antraštes anglų k., pvz. Dr. Jonas Balys, *Lietuvių pasa-*

*) Paskaita, skaityta 1980 m. balandžio 26 d. Jaunimo centre, Chicagoje, Lietuvių katalikų mokslo akademijos Chicago židinio surengtas Vytauto Didžiojo mirties 550 metų sukaktuviniame minėjime.

kojamosios tautosakos motyvų katalogas. — Motif-Index of Lithuanian Narrative Folk Lore, 1936; *Iš Mažosios Lietuvos tautosakos. — Folk-Lore from Lithuanian Minor*. Surinko: J. Banaitis, arba Vilniaus Krašto lietuvių tautosaka. — *Lithuanian Folk-Lore from the Territory of Vilnius*... ir kt. Pridėkime, kad ir tautosakos statistinės žinios turi poantraštes anglų k., o ten sudarytos tautosakos bibliografijos visos antraštės lietuvių, latvių k. dar išverstos ir angliškai, kai ten esančių prancūzų k. an-

traštemis jau vertimo anglų k. nėra (žr. M. Šneideraitienė, TD, I, 1935 ir t. t.). Ir ne vienas gal paklaus, kodėl Lietuvių tautosakos archyvas, mūsų švietimo m-jai priklausanti mokslo įstaiga, taip pamilo anglų, o ne kurią kitą kalbą. Atsakymas trumpas: tautotylinėje literatūroje anglų k. dažniau, negu kuri kita, yra vartojama. Ir toks suomių leidinys *FF Communications*, Edited for the Folklore Fellows by... turi pagrindinę antraštę anglų k., nors spausdinta darbų ten daugiausia vokiečių k. Pridėki-

me, kad ir Šiaulių Kraštotyros d-jos leistasis *Gimtasai kraštas* jau apie 1937 m. dėjo straipsnių antraštes vokiečių k., kartais ir santraukų buvo vokiečių ir net anglų k.

Palikę suomių, švedus, danus ir kt., kurių ne vienas mokslinio pobūdžio leidinys turi ir svetimomis k. antraštes, tenka žvilgtelėti ir į mūsų kaimynų lenkų darbus. Prieš II pasaulinį karą lenkų įvairūs mokslo leidiniai turėjo prancūzų k. poantraštes ir santraukas. Po II pasaulinio karo, kai atsirado prievartinės tu-

riniams antraštės rusų k., tai daugiausia po jų seka ir anglų k., o taip pat šalia rusų k. santraukų visada užtiksi ir kurią nors kitą Vakarų Europos k., paprastai dažniau anglų kaip prancūzų. Taip jas rasi ir *Acta Baltica — Slavica* ir kt. Man atrodo, kad svarbesniems mūsų leidiniams nereikėtų baidytis nei svetima kalba antraščių, nei santraukų, nes tada knygai daugiau vilties patekti bibliotekose į lentynas, bet ne į rūsį, kur jas pavasariais daug kur parduoda už 25 — 50 centų.

Antanas Mažulis

Vytauto Didžiojo pastangos vainikuotis karaliumi

(Atkelta iš 1 psl.)

muose, mūsų tėviškėje. Kai Vytautas buvo jau arti savo namų, nujojęs apie 500 km., jį prisivijo imperatorius Zigmantas su sūnu, Vytautą rado Eišiškėse, netoli Vilniaus. Čia buvo atvykę Vytauto pasitikti jo tarybos nariai, nebuvo Lucke, ir Vilniaus vysk. Motiejus — uolus Vytauto politikos rėmėjas. Jie išgirdo visus įvykius žinia. Imperatoriaus laiškanėšys įteikė Vytautui nuorašą Jogailos rašto, įduoto Zigmantui, jam pravažiuojant pro Lenkiją. Jogaila atšaukė savo žodį ir prašė imperatorių taip pat atsisakyti sumanymo Vytautą vainikuoti. Lietuva esanti Lenkijos karaliaus paveldima žemė. Vytautas ją valdys tikrai iki gyvos galvos. Jeigu jis užsidėtų karaliaus vainiką, lietuviai tikriausiai išsiritų savo karalių ir po Vytauto mirties. Lietuva galėtų nuo Lenkijos atitrūkti, o tai būtų priešinga unijos sutartims. Ar Jogaila buvo priverstas duoti tokį raštą, ar visai jo nematė, lieka atviras klausimas.

Vytautas pasijuto skaudžiai įgeltas. Tai rodė jo atsakymai raštu. Dar iš Eišiškių rašė Jogailai, kad jo patarėjai kažin ką prasimano, tvirtindami Lietuvą esant nelaisvą. "To niekada nebuvo ir nebus" — pabrėžė. Kitaime laiške, rašytam jau iš Vilniaus ar Trakų, priekaištavo savo pusbroliui: "Su mumis nesitarę, paskubėję neieškinti mane, mano didikus ir lietuvių tautą... Turėtumėte žinoti, kad unijos aktai manęs neriša... Jei įsigiesiu vainikuotis, nežinau, ar jūsų patarėjai galės mano norams pasipriešinti". Pas Jogailą ir jo patarėjus, posėdžiavusius su Vokiečių ordino atstovais, atvyko Vytauto pasiuntiniai. "Ar sutinki, karaliau, — klausė Jogailos, — kad mūsų valdovas vainikuotųsi". Jiems buvo paaiškinta: čia per mažai mūsų ponų ir riterių spresti tokiam svarbiam reikalui. Vytauto pasiuntiniai tada ištarė atsivežtą atsakymą: "Ar karaliui Jogailai patiks, ar nepatiks, mūsų valdovas vainiką priims ir užsidės". Žodis buvo toks aiškus ir griežtas, kad sukėlė lenkų nerimą.

Lenkijos kariai pradėjo būriuotis. Aiškinta: jie rengiasi kautis su husitais. Vytautui buvo aišku, kam metomos pėdos. Jo pasiuntiniai išvyko pas imperatorių Zigmantą ir Vokiečių ordino teirautis, kaip jie laikytųsi, gresiant karui su Lenkija. Tačiau prie karo nepriėjo. Pasitarę savo seime Sandomire, lenkai 1429 m. rudenį išsiuntė į Lietuvą savo pasiuntinius — vysk. Zbignevo Olesnickį ir hetmoną Joną Tarnovskį. Vytautą jie rado Gardine. Pakeliui galėjo matyti lietuvių karių būrius. Olesnickis bauginio Vytautą Dievo rykšte: kas imas kalaviją, nuo kalavijo ir žūsi. Nežinia, ką Vytautas atsakė į vyskupo pamokslą. Pagaliau, Lenkijos kancleris ne netikėjo, kad Vytautą įbauginis Dievo bausme. Savo užantin turėjo įsikibus žmogiškąjį argumentą: siūlymą užsidėti Jogailos vainiką. Ar ne vis tiek, koks karališkas vainikas ant galvos tvaska?

Ar galėjo Jogaila sutikti, kad Lenkijos ponai jį nuvainikuotų, idant Vytautas būtų vainikuotas? Jogaila nebuvo dar tiek suvaikėjęs, kad būtų užmiršęs, jog jam auga sūnūs, kuriems prireiks tėvo vainiko, ir to vieno dar gali neužtekti. Atimti vainiką Jogailai galėjo sugalvoti tikrai jį apėdę patarėjai, norėdami gelbėti Lenkijos ir Lietuvos unijos mazgą. Jei kitados tam reikėdavo teko paaukoti jauną Jadvygą širdį, atplėstą nuo sužadėtinio, kodėl reikėtų paistyti susenusio Jogailos tėvišką jausmą? Vytautas turėjo gelbėti savo pusbrolių ir savo garbę. Jis sugėdino Lenkijos

Historikas Simas Sužiedėlis (dešinėje) ir Ateitininkų Federacijos vadas Juozas Laučka, susitikę Vytauto Didžiojo mirties minėjimo proga Chicagoje.

kanclerį: "Nuplėsti nuo brolio galvos vainiką būtų man žema ir neteisinga". Vytautui rūpėjo ne svetimas, bet savas vainikas. "Mūsų vainiko ir mūsų žemėje neleidžia mums užsidėti" — prikišo jis vėliau Jogailai. Vytautas tvirtino, kad vainiką jis turi ("mūsų vainikas"), tetrūksta vainikavimo iškilnių. Visais pašaliais imta šnekėti, kam imperatoriaus Zigmantas vainiką į Lietuvą jau siunčia.

Lenkai griežėsi pagalbos įteikti Romoje. Ne pirmą kartą jie popiežiui skundė Vytautą ir Lietuvą — savo neklusnią krikšto dukrą. Dabar pasiuntė popiežiui aimanų perkrautą laišką. Atrodė, kad lietuviai jau muša lenkus, užuot kovoje su Katalikų Bažnyčios atskaliniais husitais. Popiežius rašė Vytautui, girdamas kaip išmintingą valdovą ir pripažindamas vertą karaliaus vainiko, bet prašė iš makties kardo netraukti. Pažadėjo priminti Romoje lietuvių ir lenkų pasiuntinių abiejų šalių bylai pasvarstyti. Vytautas savo žmonių nesiuntė, žinodamas, kad Romoje nieko nelaimės.

Kai lenkai dėjo viltis į popiežių, Vytautas rėmėsi imperatorium — pasauline "krikščionių galva" (*Caput Christianorum*), kaip jis pavadino Zigmantą. Ar imperatorius negalėtų Vytautą pakelti į karalių? Ar visi karaliai turi vainikus tik iš popiežiaus? Vytauto laikais nepopiežiniai ka-

raliai valdė Kastiliją, Siciliją, Skotiją. O kiek ankstyvesni karalių savo titulus pasiėmė iš pačios tautos arba vainikus patys užsidėjo? Du universitetai — Krokuvo ir Vienos — buvo patelkti pareikšti nuomonę, kieno galia Vytautas gali būti vainikuotas: Romos Bažnyčios ar Romos imperijos?

Krokuva buvo vysk. Olesnickio įtakoje. Jis buvo ir to universiteto rektorius. Krokuvos teologų teisės žinovų sprendimas negalėjo būti Vytautui palankus. Jie skelbė, kad imperatorius neturi teisės niekam teikti karaliaus garbės. Mat jis pats nėra dar gavęs popiežiaus palaiminimo. Romos imperatorium dedasi neteisėtai. Antra vertus, kiekvienas vainikavimas yra surištas su bažnytinėmis apeigomis ir karaliaus patepimu aliejais. Taip yra buvę Senajame Įstatyme, taip buvo ankstyvaisiais viduramžiais ir taip toliau lieka. Niekas iš pasauliečių negali tų bažnytinių apeigų atlikti. O nepateptas valdovas — koks jis ten karalius!

Atsakymas Krokuvai atėjo iš Vienos. Ji buvo imperatoriaus Zigmanto valdžioje. Jo teisininkai rėmėsi nauja dvasia, kuri varė vis gilesnį plyšį tarp Bažnyčios ir Valstybės. Jie įrodinėjo, kad karalių vainikuojant nebūtina jį tepti šventais aliejais. Karalių vainikuoją faktas, kad jis sostą paveldi arba jėga įgyja. Ir imperatorius Zigmantas, nors ne-

ra Romoje popiežiaus vainikuotas, bet jo pripažįstamas ir laikomas viršesnis už kitus valdovus. Tad jis gali ir karaliaus titulą kitam pripažinti. Be to, karalių vainikuojant, reikia skirti dekoraciją ir konsekraciją. Pirmasis veiksma yra pasaulietiškas. Romos imperatorius turįs visišką laisvę jį vykdyti. Ar po to turi sekti ir bažnytinės apeigos, konsekracija, klausimas svarstytinas. Karaliaus valdžios tai nepadaugina. Bet jeigu to pašventinimo negalima pasiekti, tai galima ir be jo apsieiti.

Vytautas laikėsi Vienos teisininkų. Argi Lietuvos bajorai, aliai vienas, nebuvo jo pripažinę karaliumi? Kai vainikas bus užsidėtas, tai būsiąs ir pateptas. Vilniaus vysk. Motiejus, vainikavimo rėmėjas, žinąs, kad Lietuvos savarankiškumas nesipriešina Romos Bažnyčiai. Kodėl jis negalėtų Vytauto vainiko pašventinti. Šios kalbos pasiekė Romą. Popiežius išpėjo Lietuvos ir Vokiečių ordino vyskupus nebandyti be jo žinios Vytautą vainikuoti. Ir pačiam Vytautui rašė išpėdamas, kad neatsitiktų taip, jog reikėtų tokį vainikavimą atšaukti. Kadangi Vytautas ir jo patarėjai matė, kad čia kliūva santykiai su Lenkija, ne kokie Bažnyčios reikalai, jie popiežiaus grasymo nepasė.

Nuo Lucko suvažiavimo buvo prabėgę ištisi metai. Imperatoriaus Zigmantas, pažadėjęs parūpinti vainikus Vytautui ir jo žmonai Julijonai, ragino nedelsti ir parinkti vainikavimo vietą ir dieną. Jis siūlė Vokietijos arba Vengrijos pasienį, kad ir pats galėtų iškilmingai dalyvauti. Vytautas nesutiko. Jis norėjo vainikuotis "savo žemėje, savo namuose". Pasirinko Trakus ir Marijos Gimimo šventę — rugsėjo 8 d. Vainikai turėjo atsirasti kiek anksčiau — apie Zolinę, rugpjūčio 15. Bet tai dienai jų nesulaukta. Atėjo nesmagi ir įžeidžianti žinia. Prie Lenkijos sienos sulaukty ir apmušti imperatoriaus Zigmanto pasiuntiniai — Vienos universiteto teisių daktaras Baptistas Cigala ir Zigmantas Rostas. Vainikus vežusieji, pasiekę Frankfurtą prie Oderio, išgirdę tą žinią, toliau nekelavo. Vainikai Lietuvos nepasiekė ir jų likimas nežinomas. Jie buvo nukalti Bavarijos Niurnbergo aukašaliu. Po šimto metų Lietuvos metraštyje įrašyta žinia, kad lenkai vainikus nučiupo, perskėlė pusiau ir sulaidino su Krokuvos vyskupo mitra. Tai tuščia paskala. Ji tikrai simboliška: išreiškia Krokuvos vysk. Zbignevo Olesnickio įniršį Vytauto vainiką paglemžti. Ar Vytautas turėjo dabar smogti karalių? Jeigu anksčiau dėsle karaliumi, tai dabar susilaikė karaliauti, kad galėtų užsidėti karaliaus vainiką. Jonas Baptistas Cigala, lenkų apmuštas, bet pasiekęs Trakus, patarė Vytautui nelaukti imperatoriaus siunčiamųjų vainikų; kaldintis juos Vilniuje. Vainikavimo iškilmės buvo nukeltos į Mykolines — rugsėjo 29.

Lenkijos ponai, dar pavasarį suvažiavę į seimą, paskelbė Lenkijos ir Lietuvos sosto įpėdinių Jogailos vyresnįjį sūnų — šešerių metų berniuką — Vladislavą. Vadinas, jau yra būsimasis Lietuvos karalius. Vytautui nėra ko senos savo galvos puošti karališka gražmena. Nebuvo paisyta, kad Jogaila turėjo du sūnus. Kuriam gi tėvui, ypač karaliui, nerūpėtų, kad kiekvienas turėtų po sostą? Vytautas, atrodo, negalėtų prieštarauti, jei po jo mirties vainikas tektų jaunesniajam Jogailos sūnui — Kazimierui.

Kai pusbroliai per tarpininkus išsiaiškino, koks bendras reikalas juos jungia, vainikavimo iškilmės dar kartą atidėtos. Vilniun atvyko Jogaila su lenkų delegacija 1430 m. spalio 9 d. Vysk. Olesnickis ir Lenkijos vicekancleris Oproviskis tebesipriešino Vytauto vainikavimui. Vytautas pagrasino Olesnickiui, kad jį nuimsias nuo vyskupiškio sosto, kaip padarė anksčiau su kitu baž-

Poetė Julija Švabaitė, poezijos rinkinių "Vynuogės ir kaktusai", "Septyni saulės patekėjimai" autorė, dalyvauja šių metų Poezijos dienų Chicagoje, programoje ir gegužės 31 d. (šeštadienį) skaitys savo poeziją gyvųjų poetų rengtame. Šiuo metu poetė yra parengusi apaudai naują savo eilėraščių rinkinį, iš kurio paimtas ir čia spausdinamas eilėraštis.

TĖVIŠKĖ

JULIJA ŠVABAITE

Baltas šunelis prie kojų,
ant tavo rankovės
peteliškė ir kruzdėlė.
Tingios vasaros varnos
vasaroju, balandžiai
vidury kiemo balandų,
skaudaus žalumo dilgelių...
Neskubėkime, dar pabūkimi... Mūkia
žalmargė prie kauburėlio
akmenų,
prie duobės žalio vandens,
kur buvo prūdas tarp medžių;
suleidžiu
į žemę pirštus, — į griuvėsių,
skeptelėdru žolę, į pelenus,
ir žvyrą.
O jie ten laukia,
stovi ir laukia,
graudžiai žiūrėdami į mane,
po vienintelę žydinčią liepą,
kvepiant kmynamis ir lieptiedžiams,
kur sėdėdavom,
kur bučiavomės,
kur meldžiamės dangui, prašydama
stebuklo — — —

nytinio dignitorium, o Jogaila įsakė grįžti į Krokuvą. Abu pusbroliai sutarė, kad Vytauto vainikas atiteks vienam iš Jogailos sūnų. Neturėdamas savo vaikų, Vytautas siekė karaliaus vainiko ne savo giminei, bet valstybei; jam rūpėjo Lietuvos vainikas. Vilniaus sutartimi Lietuva buvo pripažinta karalyste, ko lenkai labai nenorėjo. Tereikėjo dabar atlikti vainikavimo iškilmes. Nebuvo daugiau kliūčių Vytautui gauti Bažnyčios palaiminimą. Beprasmiš liko ginčas, kas gali Vytautą vainikuoti — popiežius ar imperatorius. Popiežiui sutinkantis tai pasakoją kanauninkui Dlugošui, tai Vytauto nesuprata arba iškreipė tiesą. Vytautas tegalėjo prašyti Jogailos laikytis sutarties ir rūpintis Lietuva, kurią turėjo paveldėti vienas iš jo sūnų.

Po susitarimo Vytautas ir Jogaila spalio 17 iš Vilniaus išvyko į Trakus. Jei Vytautas būtų ir vienai vienas įdėjęs tarp Vilniaus ir Trakų, — tarp gražių Neris kalvų ir miškų, — būtų giliai įmynęs tą kelią: tiek daug kartų čia žengdino savo žirgą! Šis kartas buvo paskutinis. Nuo pusiaukelės parvažiovo žmonos Julijonos vežime. Dar prieš tai sirguliavęs, atgulė į lovą ir iš jos nebekėlė. Spalio 21 savo testamentu nurodė, kad būtų palaidotas jo statydintoje Vilniaus

katedroje prie Šv. Mykolo altoriaus šalia pirmosios žmonos Onos. Kad Vytautas būtų vedęs daugiau negu du kartus, yra paskala. Spalio 27 atsisveikino su viškiu, karalių Jogaila, vysk. Motiejų, atliko išpažintį ir užsimerkė neišbudinamas. Ligi vainikavimo buvo likę dvi savaitės. Beveik ranka pasiekiamas vainikas nutolo amžinai.

Lenkų kronikininkas Jonas Dlugošas, Zbignevo Olesnickio mokins ir sekretorius, vėliau rašė, kad Vytautas mirdamas grąžinęs Lietuvą Jogailai, atseit, Lenkijos sostui. Jeigu vysk. Olesnickis tai pasakoją kanauninkui Dlugošui, tai Vytauto nesuprata arba iškreipė tiesą. Vytautas tegalėjo prašyti Jogailos laikytis sutarties ir rūpintis Lietuva, kurią turėjo paveldėti vienas iš jo sūnų.

Vytauto paskutinę valią daug geriau suprato rašytojas Ignas Kraševskis. Po 400 metų jis sukūrė poemą "Vytauto kovos". Joje vaizduoja, kaip Vytautas keliasi iš mirties patalo ir šaukiasi vainiko bent vienai akimirkai. Su tuo ženklu eisias įkasti stulpų Lenkijos pasienyje, kad "mūsų krašto nepavertų", kaip kada buvo rašęs Vokiečių ordinui. Vainikas, kaip koks stulpas, turėjęs ginti Lietuvą nuo tokios ne-

dalios.

Po daugelio amžių ne vienas iš mūsų manome, kad Lietuvai būtų buvę geriau, jeigu Vytautui būtų pavykę formaliai tapti karaliumi. Deja, istorijos nepakartosi ir neišbandys, kas būtų buvę, jeigu kitaip būtų buvę. Viena tačiau dalyką galime apytikriai spėti: Liublino unija greičiausiai nebūtų įvykusi. O jeigu koka sutartis ir būtų sudaryta, tai renkant abiem kraštams karalių, jis būtų buvęs vainikuojamas ir Vilniuje, ne tikai Krokuvoje.

Norime Vytautui dar prikišti, kad jis vėlavavo vainikuotis. Tačiau prisimintina, kad po paskutinio karo su kryžiuočiais jam buvo likę gyventi tik aštuoneri metai. Vytautas buvo visai prailęs arba nuplikęs. Iki to laiko jam buvo reikalinga, kad Jogaila su lenkais būtų jam draugai, ne priešai. Vainikas nebūtų jį atstojęs kovoje su Vokiečių ordinu, sričių kunigaikščiais ar totoriais. Šiandien mums nelengva tai suprasti, nes gerai nežinome visų ano meto aplinkybių, kurios Vytautą prilaikė anksčiau siekti vainiko.

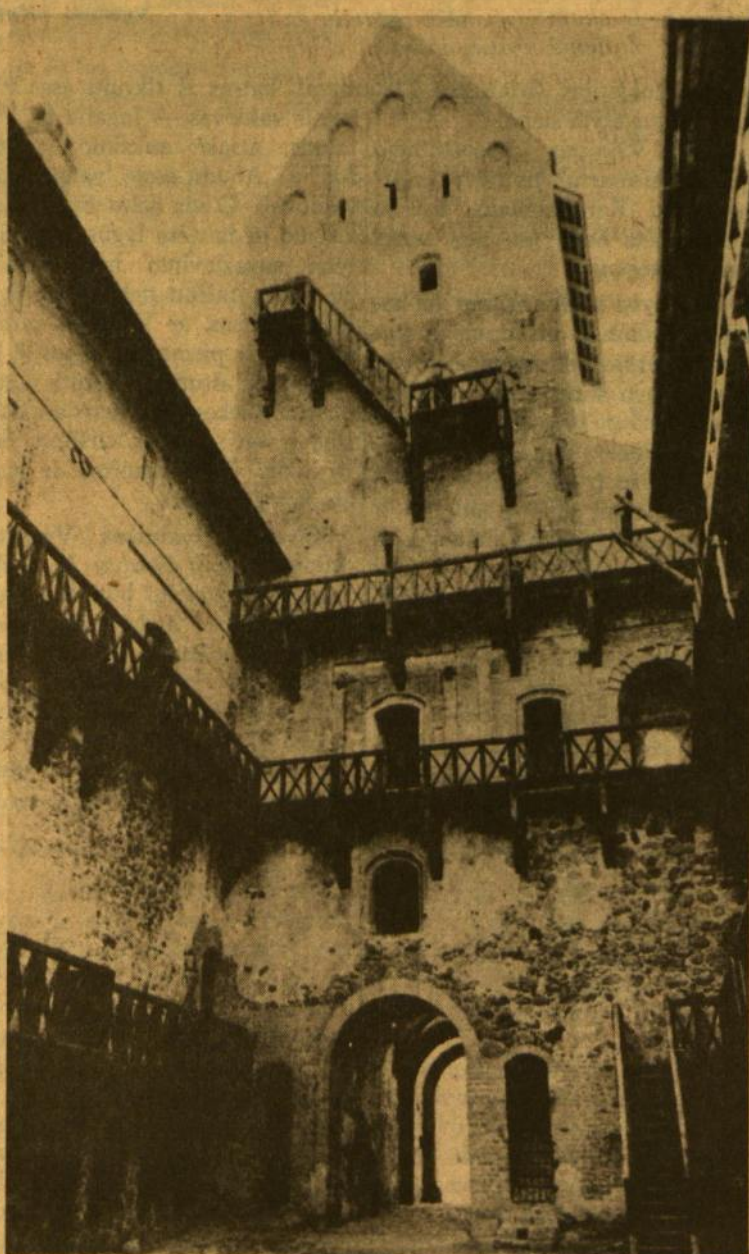
Jo nesėkmė, be to, nebuvo tik jo vieno. Karaliaus vainiku rūpinosi jo brolis Zygimantas ir pusbrolis Švitrigaila; bet ne vienas jo neužsidėjo. Kliūtys buvo jau visai kitos. Vytautą dar rėmė visa lietuvių diduomenė. Po jo mirties pasirodė suskilus, ir vieningai neparėmė nei Švitrigailos, nei Zygimanto. Dargi pasidalinusi kovoje vieno ir antro pusėje. Išrinkę didžiuoju kunigaikščiu Jogailos sūnų Kazimierą — į lenkus neatsižvelgė, kaip būtų reikėję pagal sutartis, — lietuvių didikai vis dėlto jo neišlaikė Lietuvos soste, išleidę valdyti ir Lenkiją. Lietuvos ir Lenkijos ryšiai kaskart darėsi glaudesni.

Bendro kelio su lenkais būtų išvengta tuo atveju, jei Mindaugo karališkas vainikas būtų puošęs jo įpėdinių galvas. Lietuvoje anksčiau būtų įtvirtėjusi krikščionybė su romėniškąja kultūra, iš kurios Vakarų Europos tautos perėjo į savą tautinę kultūrą ir raštą. Lietuva, neišgyvenusi krikščioniškųjų viduramžių, Vytauto metu tik plonyčiu paviršiumi tepradėjusi krikščionėti, į naujuosius amžius nuėjo sulenkintos kultūros lieptu. Kultūra, kaip ir upė, iš aukštesnės pakopos srūva į žemesnę. Negalima neigti, kad tuo metu lenkai buvo aukščiau kultūroje pakopė. Vytauto vainikas nebūtų to sravenimo tuojuo sulaikęs. Vytautas neturėjo nei tokio tikslo, nei priemonių. Vainikas jam tebuvo priemonė "savo žeme, savo tėviškė", kurią išlikovojo iš pusbrolio ir išplėtė tarp dviejų marių, paskelbė savarankiška karalyste, duoti jai apsaugos laidą ateičiai. Ir tos jo pastangos neliko visai tuščios. Vainikas — tai jo asmuo ir darbai. Prateję ta svarstymą, matytume, kad Lietuvos valstybė ilgai dar laikėsi vytautinių palikimų.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

● VILTIS, Vol. 39. Nr. 1, May 1980. A Magazine of Folklore and Folk Dance Angly kalba žurnalą redaguoja ir leidžia Vytautas F. Beliajus. Redakcijos ir administracijos adresas: Viltis, P. O. Box 1226, Denver, CO 80201. Metinė prenumerata JAV — 7 dol., kitur — 8 dol., atskiras numeris — 1 dol. 50 centų.

Visą pasaulį aprėpiančioje šios rūšies žurnalo kiekvieno numerio medžiagoje vis randame ką nors ir grynai lietuviško. Tokių akcentų yra ir naujajame "Vilties" sasiuvinyje. Apščiui medžiagos pažerta apie patį žurnalo redaktorių ir įvairių tautinių šokių Amerikoje propagatoją Vytautą Finadą Beliajų, gimusį 1908 m. Lietuvoje, Marijampolės apskrityje, Prienų valsčiuje, Pakumpio kaime.

Vytauto Didžiojo statytos Trakų pilies Galvės ežero saloje kiemo detalė. Trakuose Vytautas buvo pramatus vainikuotis karaliumi, Trakuose jis ir mirė 1430. X. 27.

Balio Augino žydinčios giesmės

JURGIS DUMBREYS

Balys Auginas, GIESMĖS ŽYDĖJIMO METAS. Lyrika. "Tėvynės garų" radijo trisdešimties metų sukakčiai 1949 - 1979. Knygos mėcenatas — dr. Vladas Bložė. Išleido Clevelando lietuvių radijas "Tėvynės garai". Tiražas — 400 egz. Spaudė "Vilties" draugijos leidykla, 1979 m. Kaina — 5 dol.

Tai stambokas, kietais viršeliais 137 puslapių poeto Balio Augino eilėraščių rinkinys. Kai kurie šio rinkinio eilėraščiai jau anksčiau buvo pasirodę spaudoje (Drauge, Dirvoje ir kitur), o kiti — dar niekur nespasudinti.

Šiaip knyga, nors kukli, skoningai išleista: viršelį puošia reprodukcinis — tipografinis poeto Balio Augino parašas, knygos nugarėlę puošia rinkinio pavadinimas, eilėraščių nėra suspausti. Tai jau trečias šio poeto eilėraščių rinkinys.

Rinkinys yra suskirstytas į keturias dalis, kurių kiekviena turi savo charakterį bei pobūdį.

1. "Pumpurų varpai" — grynai lyrinis nuotaikų eilėraščių rinkinys su impresionistinių peizažų atspalvių motyvais.

Saulė
Iškaitusiais veidais
Straksti medžių viršūnėmis —
Lyg mergina,
Skubanti į pirmąjį
Pasimatymą —

(psl. 19)

2. "Burtazodžiai pirmagimiui" — epodai. Pagal senąjį klasikinį metodą ilgesniosios versijos yra vykusių užakcentuojamos trumpa versija. Šioje dalyje poetas ryškiu egzistencialistiniu būdu kalba apie žmogaus lemtį grumtynėse su savimi ar su gyvenimo kliūtimis.

Ar Tu Vandennešio ženkle
Pilstysi malonumų vandenį?
Ar išminties
Saltiniuose plaukiosi? Ar kaip
Saulys
Kilpinį ir kardą valdysi,
Sapnuodamas sentėvių žygio
kelius... (psl. 59)

3. Bešaknė giria. Čia poetas yra sutelkęs tautinio pobūdžio eilėraščius ir ekspresionistiškai — egzistencialistiniai išreiškia kilnių nuostalginių ilgesį ir sodrią meilę savo kraštui, susirūpinimą jį ištikusiais vargais — nutautėjimu, asimiliacija ir pan. Bet tai nėra kraštutinis nacionalizmas. Autorius neperuoja skambiais tikriniais vardais, pavadinimais, nes tik kelis kartus paminėti Lietuva, širvintus, aščiūs, galindus, todėl jo tautinės nuotaikos poezija krypta į estetinį santūrumą ir universalumą.

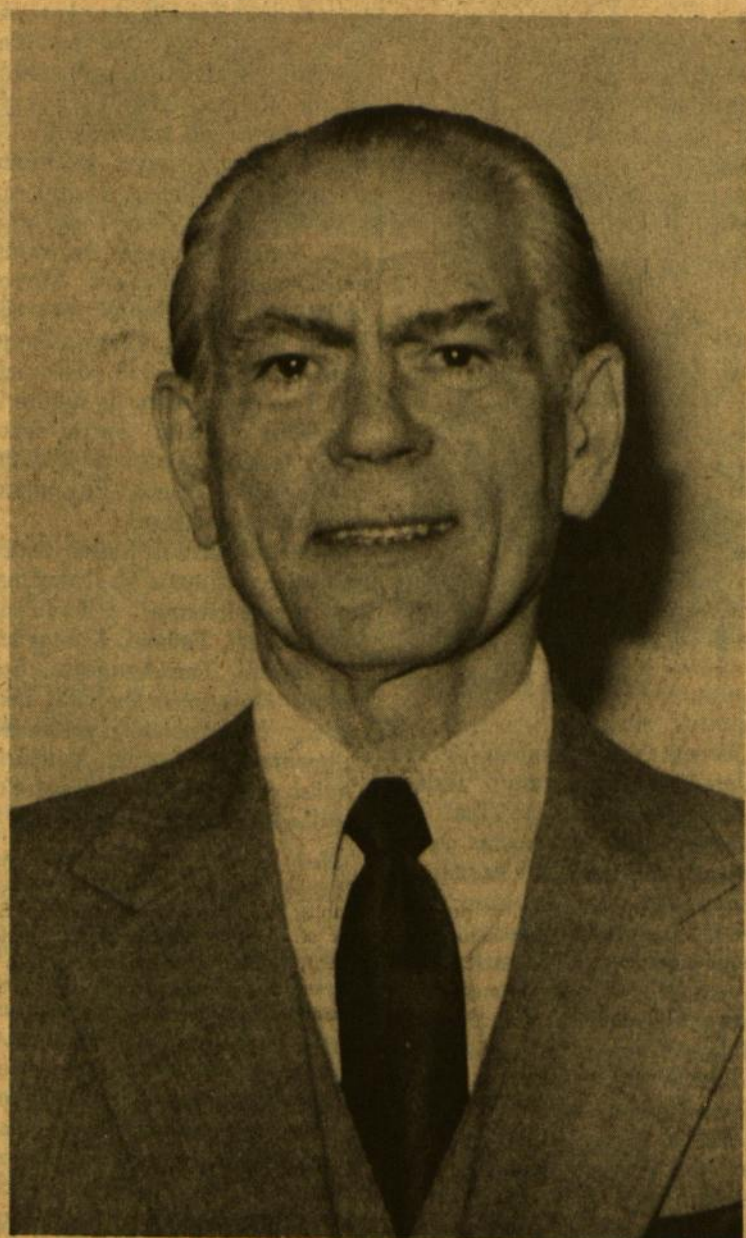
Mano lūpomis šnaka
Motinos pienas,
Vaidilos rauda,
Senoji galindų giesmė —

(psl. 79)

4. "Amžinybės vynuogynai": eleginiai eilėraščiai su dramatišne intonacija —
Laikas yra miręs tvenkinys,
Pavirtęs į amžių amžiną
dulkę —
Kai sūnus uždaro šeimoms
vartus,
Susukęs savąjį lizdą —
Ji pažvelgia į veidrodį.

(psl. 112)

Šiuo savo rinkiniu Balys Auginas pasirodė kaip originalus, modernus ir idealistinis poetas. Žinoma, jo modernizmas yra ribotai nuosaikus: jis nėra koks avangardininkas. Jis nepaliečia ir nesprendžia nei politinių, socialinių, nei religinių ar moralinių problemų, nors B. Pasternakas ir sako, jog poetas negali būti nepolitis. Balys Auginas tiesiogiai nenagrinėja politikos ir todėl atrodo esąs apolitis. O jeigu jis ir nekaltas religinėmis te-

Poetas Balys Auginas, kurio naujausioji poezijos knyga "Giesmės žydėjimo metas" čia recenzuojama ir jos eilėraščių pluoštas pateikiamas mūsų skaitytojams. Poetas taipgi bus svečias šių metų Poezijos dienoje, Chicagoje. Į jas Balys Auginas atvyksta iš Clevelando ir gegužės 31 d. (šeštadienis) 8 val. skaitys savo poeziją gyvųjų poetų rinkinyje Jaunimo centro kavinėje.

Nuotr. J. Garlos

momis, tai dar nereikia, kad jis yra apostatas, nes jis visur yra kontakte su Visata.

Balys Auginas vartoja strofas, modernią formą, mišrų ritmą ir rimą, kas suteikia jo poezijai harmoningo stiliaus išraišką. Juk kaip tik daugelis mūsų amžiaus poetų vengia to pastovaus ritmo ir rimo, nes jie — tie pastovumai — daro poeziją šaltą ir monotonišką. Bet visa tai dar nereikia, kad Balys Auginas yra sausas formalistas: jis nepraktikuoja "Art for Art's sake" mokyklos principų. Anaipol, jo poezija nėra žodžių žaidimas — ji yra gyva, skaidri, aiški ir žydra. Tiesa, per visus puslapius neužiom pajunti melancholinį liūdesį, kas, atrodo, yra pagrindinė poeto filosofinė samprata. Jis perdėm gyvenimu nėra nusivylęs, nėra pesimistas, bet tik gyvenimo iškandintas:

Atsiremiu į šaltą laužo
stulpą —
Ar sužaliuos jis vilties atžalom
(psl. 131).

Gi poetas modernus ir ta prasme, kad jis vartoja mažą žodžių. Jis taupo žodį ir sugeba išgauti išbaigtą mintį. Taupydamas žodį, jis mėgsta poetinės minties pertrūki, dažnai visko neįsako, žaidžia įterpimu ar netikėtu crescendo aforizmu, ir tą pertrūkį ar nutrauktą mintį užpildo pauze — brūkšneliu. Pavyzdžiui,

O miestas —
Lyg sidabro upė,
Šviečia —
(O gal tai kraujas
iš dangaus
Zaizdos?) —

(psl. 14).

Bet, taupydamas žodį, poetas vis tiek pateikia ir išbaigtą vaizdą. Ryškus pavyzdys yra jo "Skiedra". Savo eilėdara jis yra lengvas ir kuklus eilėrašties išsimbolinių niuansų supintas. Čia poetas lengvu žaismingumu prabyla apie benamio žmogaus likimą.

Paspirdamos
Mane pravirko
Atšaurios praivių karpės.

Pamesta vėjų
Ant svetimo žvirgždo,
Dulę
Praradimo kančios... (psl. 71).

Kiek čia vidinės širdgėlos Koks ilgesys prarastųjų namų — tėvynės! Tačiau vis tiek poetas yra dvasiniai jaunatviškas savo lyrika; mėgsta trumpas eilutes, kalba, nors ir tariamai kasdieninė, yra sklandi ir turtinga alegorijomis, metaforomis ir aforizmais. Jo metaforos yra originalios, dinamiškos, kupinos energijos, kartais — satyriniai stiliškios. Juk be alegorijų ir metaforų nėra poezijos. Čia poetas yra įmanus ir įmanrus. Be daiktavardinių, jis mėgsta būdvardines ar dalyvines metaforas:

Paupy maudosi vasara,
Nuoga ir aistringa,
Numetusi žieduotą drabužį
I degančių smiltį (psl. 27).

Nuotrauka Kazio Ambrozaičio

girtas griaustinis (psl. 51),
raumeningi vėjai (psl. 57),
skruzdė kopja smilgomis
į didžiulį dangoraižį (psl. 58).

Vietomis poetas per dažnai pavartoja būdvardį nuogas. Pasitaiko ir banalių metaforų, kurios yra daugiau prozinio pobūdžio.

Saulė — blizgantis
Ugningo vario pinigėlis
(psl. 44).

Taip pat vietomis jaučiamas eilėdaroj nuovargis ar skubotumas — net tris kartus pavartotas daiktavardis "asotis" (Improvizacija, psl. 47). Bet visa tai tik neapdairumo atsitiktinumas rinkinyje.

Kartais poetas yra tiek linkęs į modernizmą, jog dar prisimena ir įmantriai panaudoja futurizmą.

Zaliom kulkom
Šauda medžių automatai,
Ir tulpių kraujo
Prilašėjus pakelė — (psl. 13).
Arba tarptautinį pacifizmą išreiškia su ironija.
Kalbėdami apie taiką,
Nužudom nekaltą balandį...
(psl. 114).

O mintydamas apie žmogaus menkystę, kupinas sarkazmo.

Itūžės ir patylom
Miršti, bijodamas
Pažvelgti saulei
I akis nors vieną
Kartą —

(psl. 117).

Poeto sintezė laikui — savitas žmogaus ryšium su aplinka interpretavimas. Vienas iš pagėdavimų gerai poezijai — anot kritiko Michel Hamburger — yra tiesa; kalbėti tiesą, pažinti ją, būti tiesa. Todėl nenuostabu, jeigu Balys Auginas kupinas jos. Tik jis ieško moralinės tiesos, sielojasi ir, lyg prikalts Prometheus, kenčia dėl jos. Ir jungdamas žmogų su jį supančios aplinkos kliūtimis, jis tampa egzistencialistas. Jis yra ypač jautrus žmogaus būčiai, nors ir nekasdieninei, ką jį ir pabrėžia savo poezijoje.

Uola pagrimojo
Lemties pirštu,
Laivą paliesdama
Rūstia
Pragarmės tamsa... (ps. 82).

Bet poetas ne tik nerimauja dėl žmogaus metafizinių ar transcendencinių aspektų, kiek dėl to žmogų įtaigojančių neigiamų sąlygų, trukdančių jam susiformuoti ir egzistuoti. Jo kenčiantis žmogus yra ir buitinis. Balys Auginas negvildena sąlygų ar įvykių priežastingumo analizės. Jis beveik sąmoningai vengia skverbtis į žmogaus vidinę būseną, o tik ryškiai suformuoja išorinę moralinę ir apčiuopiamą nemeluotą tiesą. Tai ir yra toji tiesa, kurią kalba poetas Balys Auginas. Jis ieško gyvenimo tiesos ir primena mums, kad pasaulis yra abejingas jai. Poetas

Nuotrauka Kazio Ambrozaičio

Sklaidau gėlėtą foliantą

BALYS AUGINAS

ŽIEDŲ FANTAZIJOJE

Sklaidau gėlėtą foliantą
Pavasariškų burtų knygos —
Pabunda pasaka užmigus:
Nykštukai kopja į auksinį krantą
Ir miegančių purieną randa.
Linksmi žilvičiai upen brenda,
Daužydami vandens kristalą
Siltos žievės kardais —
Ir ima snigt žiedais,
Ir ima lyti pumpurais,
Ir upės melsvas rašalas apsąla,
Pavirtęs vakaro rūkų garais —
Kaštono šakos pilnos žydinčių vinių,
Išmigusių besmilkstančioj žvakidėj.
Ir tulpė rausdama saulėlydžiui pavydi —
Ir debesys ant sodo mežginių
Paguldo savo žilą galvą —
Panuovaliuos pavasario piemuo
Su gliuosniais ir su karklais kalba,
O jie atsiliepia paukščių ir upelių —
Ir šlama samany dainom akmuo —
Kaip žalias deimantas nušvites,
Ir skamba žemė lumzdeliu žaliu:
Žaliems nykštukams merkiiasi akytės —
Jų sapną rašo medžiai didelėm
Pražyduosiom raidėm,
Pūkuotais ir lipniais
Plunksnaočiais sakų —

ŽALIAM GIMTADIENY

Lyja — — —
Kovarnis dreba paširpęs.
Už kalvų — pavėlavęs pavasaris
Aunasi žydinčias karpes —
Tulpę ir leliją —

Rąžos pavasario seserys —
Bundancios gėlės —
Lyg žaliuojančios strėlės,
Iššokę
Iš žolės šlapių kailinių,
Jos stebi mėlyną šoki:

Atjaunėjęs,
Alyvom alsuojantis vėjas
Basas
Siaučia ant išbarstytų
Žibuoklių vinių —

Giedodama
Skrenda į dangų

(Iš naujo eilėraščių rinkinio „Giesmės žydėjimo metas“).

Medžio lazda.
Ir savo žalių sparnų
Išsigandus,
Ji suklinka
Žiedais — — —

PAVASARIO VAIDUOKLIS

Jau miestų skveruose
Užsidedę azalių
Raudoni žiburiai —
Ir paukščių plunksnose
Aistringai čiulba vėjas —
Sode nuo saulės vyno
Alyva nusigėrusi
Stipriais alsuoja kvėpalais — —

Geltoni ir balti,
(Tarsi žąsiukų
Pasiklydusių būriai) —
Po veją išdidžiai
Išsina pasivaikščioti
Narcizai nekalti —

Nakties juodose lysvėse
Pražysta žvaigždės —
Kaip dangiškos žibuoklės —
Ir žemės širdį plakančių
Išgirst gali,
Kai supa lopšį pumpuro
Pavasario vaiduoklis
Tyliai ir sidabriniam
Mėnesio spinduly — — —

PANIKA

Vidurnaktis atidaro duris
I žydinčių dykumą.
Sproguos pumpuro granatai —
Iš patalo pašoka
Užsimiegojusi žolė:

Žaliausiom kulkom
Šauda medžių automatai,
Ir tulpių kraujo
Prilašėjus pakelė — —

Aprasoja žemę šurpu,
Sapnuodama
Aksomo guolyje —
Tik geltonkasė pienė
Siūbuoja žalvario varpu
Geltoną melancholią — — —

skundžiasi žmogaus nuosmukiui ir sako:

Pabundu
Juodžiausią vidunaktį:
Akla šurpulinga gelmė —
Gūdu —
Jaučiu gyvybės dvelksmą
dūlantį —

— Širdiel... (Ir tu drebi
Tamsiajam kosmoso glėby) —
(psl. 128).

Būtų labai netikslu pareikšti, jog Balys Auginas yra absoliutus

egzistencialistas. Poetai, kurie turi plačius polėkius, aprėpia tolimus horizontus, kai išeina į viešumą, dažnai būna kontraversiniai, besikaltioja, įvairūs ir formai, ir stiliumi, ir filosofine koncepcija. Juk daugelis poetų būna ne tik vienas kitam indiferentiški, bet ir savyje būna kontrastingi. Toks iš dalies yra Balys Auginas; vietomis jis yra romantikas — simbolistas, tai impresionistas ar ekspresionistas arba egzistencialistas — visų šių pradų

randame jo kūryboje. Gi kai kur jaučiamas net Sigmund'o Freud'o psichoanalizės poveikis:

O nudriskę namai,
Susigrūdę krūvon —
(Kaip seni cinikai)
Degančiais vyzdžiais
Seka nuogus merginų
Sešėlius (psl. 21)

Todėl dažnai beveik neįmanoma vienu trumpu posakiu nusakyti poeto kūrybą arba jo asmenybę (Nukelta į 4 pusl.)

Koncertas Washingtone

Gegužės 3-čią dieną Latvių namuose Washingtono lietuviai turėjo progą pasidžiaugti reto meninio lygio koncertu, surengtu vietos Kristijono Donelaičio lituanistinės mokyklos tėvų komiteto pastangomis ir rėmėjų pagalba. Talentingi muzikai, mezzosopranas Aldona Stempuzienė-Svedienė ir jos vyras, pianistas bei kompozitorius Jonas Švedas atsivežė iš Clevelando originaliai ir turtingai sudarytą programą, kurią atliko nepaprastai patraukliai, parodydami ir įvairių žanrų bei stilijų apvaldymą, ir originalią interpretaciją.

Solistė A. Stempuzienė-Svedienė nebe nuo šandien pasižymėjo ypatingu senosios lietuvių liaudies dainos bei jos modernių variacijų pajautimu ir atlikimu. Kaip ji pati pokalbio metu sakė, liaudies dainą ji atlieka natūraliai, kaip ją Skirsnemunėje motina mokė, kaip liaudies dainininkai patys ją dainuoja, nenuotolindama nuo autentiško stiliaus. O drauge tas ištikimasis jos atlikimas yra neįkainojamas kultūrovas, bet meniškai išlygintas ir be galo itaigus, nes ji perteikia ir pačią dainos dvasią, ir išlaiko visą jos toninį ir ritminį savitumą, kuris taip žavi moderniuosius kompozitorius savo nelauktu gėminimu. Tasai jos gebėjimas yra dovana, retai tokiu tyrumu pasireiškianti operinio pasirodymo solistų tarpe. Turbūt tik Vincė Jonuškaitė Zaušenienė-Leskaitienė dainavo tokiu pat tikrumu, ir šandien Svedienė yra jos verta tęsėja.

Bet liaudies daina yra tik viena solistės pasaulio dalis. Jos repertuaras buvo itin aukštas, reikalavimų, interpretuojant įvairių epochų bei stilijų kūrinius, nuo klasikinių, romantinių ligi mūsų dienų naujausių muzikos formų, ir tame įvairume Aldona Stempuzienė-Svedienė turėjo progos išsamiai parodyti visą savo malonaus tembro balsą, visą jo platų diapazoną, spalvingumą ir muzikalumą. Net ir gerai žinomuose kūriniuose bei arijose solistės atlikimas skambėjo šviežiai, savitai ir rėmėsi vidiniu, trikinančiu kūrinių išgyvenimu. Jos balsas lygiai lengvai ir laisvai kopė į aukštas forte gaidas, kaip ir leidosi ligi efektingų žemųjų, o gal jautriausiai, užburiančiai ji naudojo piano. Čia klausytojai malonai pacituoti specialisto nuomone, kuri patvirtino, ką jautė ir publika. Operos solistė Barbara Darlys yra ne tik pati dainavusi atsakingas partijas, bet ir girdėjusi visą, ką mūsų epocha galėjo pateikti geriausio. Tad, žinant jos reiklumą, buvo džiugu girdėti, su koku entuziazmu ji kalbėjo apie Stempuzienė-Svedienę, kaip brandžią, puikios technikos, gero frazavimo, aukšto meniškumo dainininkę. Darlys prisipažino buvusi taip pagauta, kad kartais net rankų oda pašvėrėsi, kaip pavyzdžiui, kai solistė itin jautriai atliko Sasnausko-Maironio „Užmigo žemė“...

Zvilgnis ir programa rodo visą jos įvairumą. Solistė iš karto pradėjo drąsiai užsimojimu, atlikdama aukštų reikalavimų Beethoveno „Ahl Perfidol“ rečitatyvą ir ariją. Sekė dvi Brahmso, dvi Schuberto dainos. Po jų — tradicinės Sasnausko, Grudžio, Tallat-Kelpšos dainos. Bet visa tai — kažkaip naujai, savitai, net tokie šimtais kartų girdėti „Ne margi sakalėliai“. Tas pat interpretacijos šviežumas sekusiose operų arijose — iš Saint Saens „Samsono ir Dalilos“, iš Verdžio „Kaukių balius“. Sužavėta publika, nelaukusi koncerto pabaigos, prieš pertrauką išprašė biso — Zybello arijos iš Gounod „Fausto“, ir pertraukos metu visur matės žypsantys veidai, girdėjos niūnavimas — „Pasakykite jai, mieli žiedai“...

Po pertraukos sekė J. Juzeliūno ciklas „Lietuvių liaudies su-

tartinės“. Čia šiuolaikinė muzikos kalba perkuriama archaiskos liaudies muzikos formos — kelias, kuriuo linksta eiti dažnas modernus lietuvių kompozitorius tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje.

Ir Jonas Švedas, virtuoziskai paskambinęs du savo kūrinius — „Saraband“, pagal Handelį, ir „Perpetuo“, pagal lietuvių liaudies dainą, pastarajame dalykė jo panašiu keliu.

Prieš tai solistė atliko dvi Svedo dainas: „Skestančią serenadą“ (K. Ostrausko žodžiai) ir „Prisijaukinti sakala“ (H. Nagio žodžiai). Koncertas baigtas puikiu Villa-Lobos kūriniu „Bachianas brasileiras“, kuriame solistės balsas ir pats skrido, kaip tas egzotiškas paukštis, apie kurį kalbama šiame veikalė. Pabaigai, aišku, publika ne tuoj paleido dainininkę, nesiliaujančiais plojimai išprašiusi kelių dalykų bisui. O grįžtant prie Jono Svedo kūrinių (kaip ir Juzeliūno), daugumai publikoje, kad juos galėtų pilniau suprasti, reikėtų išgirsti bent kelis kartus. Neįprastinė daugumai forma, netikėti, aštrūs kontrastai, lengvai sekamos melodijos atsakymas — visa tai apsunkina betarpišką pagavimą. Nauji keliai visada sutinkami su tam tikru pasipriešinimu, tad abu Švedai ypač sveikintini už savo drąsų ir, be abejo, reikalingą žygį, priartindami mus visus prie nūdienos įieškojimų supratimo.

Beje, visame koncerte buvo galima jausti, bet ypač kaip tik šiuolaikiniuose kūriniuose, abiejų muzikų bendras įsigilėjimas, įsi jautimas, atlikimo išpuoselėjimas. Tame bendradarbiavime dainininkė atrodo praturtėjusi nauju gilumu, nauju įvairumu, spalvingumu, o kompozitorius jos asmeny rado puikią, lankstią savo muzikinių idėjų atlikėją. Rezul-

Balio Augino žydniosios giesmės

(Atkelta iš 3 psl.)

nybė. Poetas ir kritikas Archibald Mac Leish savo „Ars Poetica“, nusakydamas tikrosios poezijos ypatybes, maždaug nurodo savo pageidavimus. Anot jo, poezija turi būti: 1. belaikė, 2. tyli 3. konkreti simboliais. Visa šitai kaip tik Balys Auginas aprėpia ir išsako „Skorpiono ženkle“, psl. 61.

Atomo dūmų kamuoly
Meteoritas miega amžinai.
O likimas — kaip gudrus
žaltys —
Svilga žolėj žalio nežinomybės

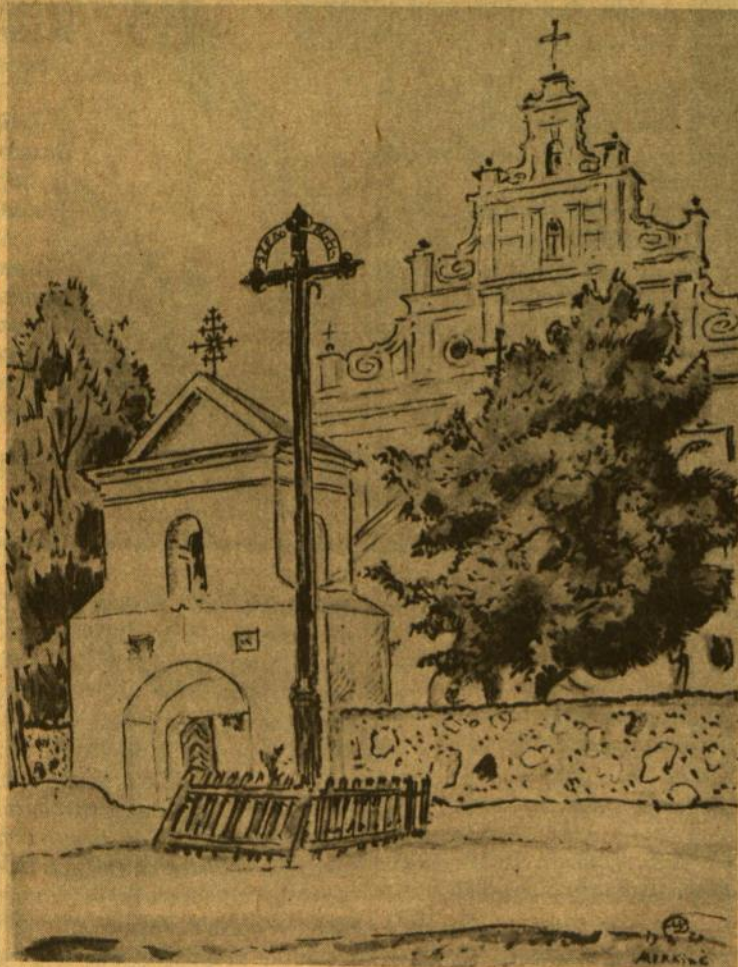
Poetui Edgar Poe poezija turėjo būti muzika. Ir kiek tos muzikos sklinda įvairiais tonais ir iš Balio Augino poezijos! Aplamai, jo poezija grakšti ir nuotaikinga, primenantį elegantiškojo Mozarto melodiją muziką:

Jau vėlu —
Linksta galvos dobili,
Ir naktis
Žvaigždėtą tinklą tiesia

(psl. 37).

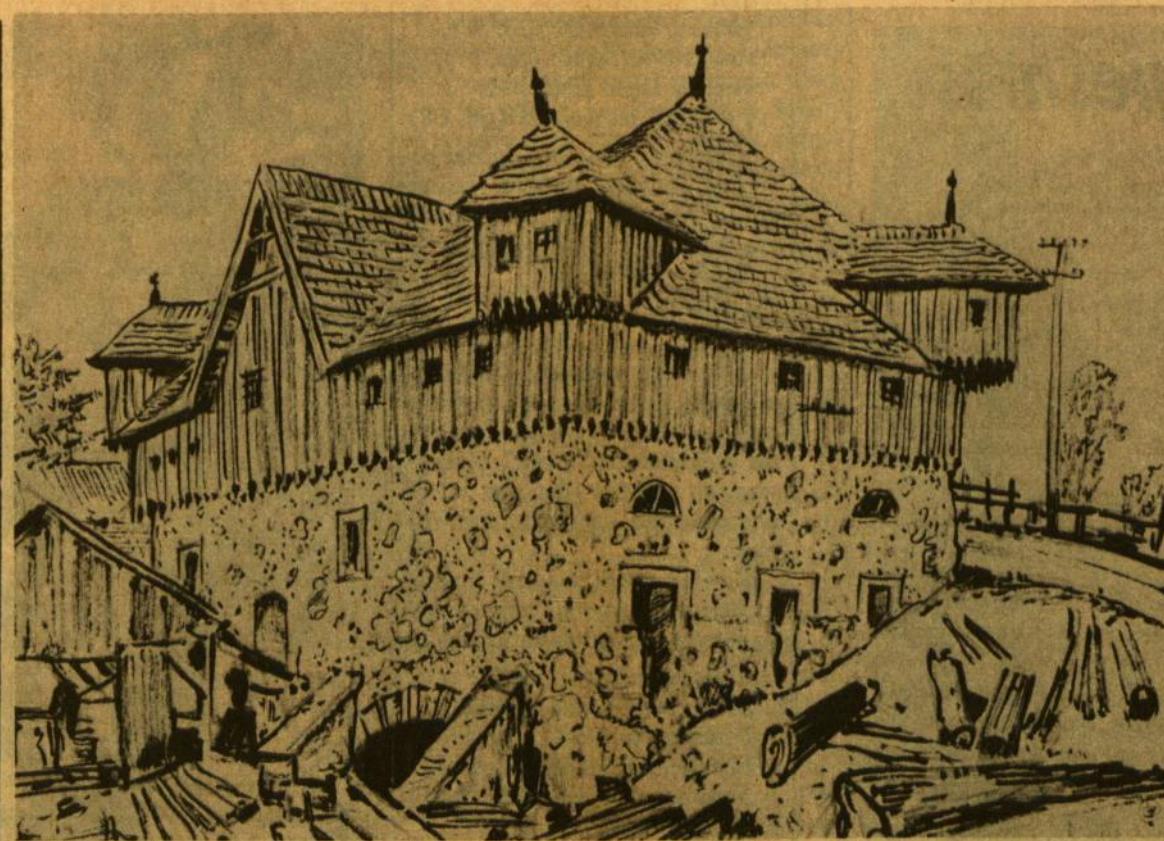
Tai kažkas lengvai barokinio, nors ir be ornamentinių puošmenų. Bet jeigu to negana, tai pasiklausykime:

Einu aš aščių žemė —

M. Dobužinskis (1875-1957)

Merkinės bažnyčia ir šventoriaus vartai

M. Dobužinskis (1875-1957)

Senosios Plungės detalė

tatas — tikra muzikos šventė, kurioje klausytojai buvo sužavėti menu, o solistė, tai jausdama, dainavo itin pakiliai, interpretuodama taip natūraliai ir laisvai, lyg kūriny būtų gimes čia pat improvizaciniu būdu.

Washingtono lietuvių visuomenė skirstėsi dėkinga Donelaičio mokyklos tėvų komitetui ir kitiems, kuriuos visus būtų sunku suminėti, bet kurie tikrai nuoširdžiomis pastangomis šį puikų koncertą suorganizavo. Būtų kultūrinis nusizengimas, jei ir kiti lietuvių telkiniai nesusidarytų progos pas save pasidžiaugti šiuo Aldonos Stempuzienės-Svedienės ir Jono Svedo kūrybiniu laimėjimu, arba kitu šio koncerto variantu. O techniškai ar finansiškai pagėjus asmenys ar institucijos turėtų pagalvoti apie įrašymą.

J. B.

Miška, ežerai, upės
Ir lygios arimų vagos —
O po smiltim neramiai
Meldžias mano senolio lūpos

(psl. 75).

Čia jau tonaliai panašu į J. J. Sibelijaus „Finlandiją“, kurioje kompozitorius su gilia meile apdainuoja savo numylėtąją Suomiją su jos žaliuojančiais miškais ir su tarp jų tūnančiais paslaptingai mėlynais ežerais. Gi poetas Balys Auginas apdainuoja Lietuvą! Kiek panašumo su „Finlandija“! Kokia miela ta panaši Lietuva iš tolo (laisvai parafrazuojant Brazdžionį).

Tačiau netrukus poetas keičia savo dvasinę metamorfozę — formą ir stilį:

Už lango vaiduokliu
Vaidenas žiema. Kaip žydintis
sielvartas —
Dainuoja. Sušalusį dainą
vienatvėje
Siūbuoja, lyg žibintas
Pamekliskam, tuščiam laive

(psl. 126)

Kiek čia dramatišų judesčių, gyvumo, nuotaikos. Dabar mes jau girdime R. Wagnerio akordus. Sunkūs gotikiniai skliautai šurkš-čiai susikerta tarpusavyje viršūnėse — ir nuaidi didingas aidas... Ar nepanaši buvo mūsų žiema pūgos metu?

Šiaip Balio Augino poetinė muzikalinė moduliacija yra rami — legato ir tik retkarčiais tam- pa crescendo. Taigi, poetas sumaniai ir įgudusiai valdo formą, stilį ir muzikinį žodį. Todėl jo poezija ir skamba kaip muzika!

Bet be žodinės ir ritmo muzikos, jis taip pat yra ir žodžio varus dailininkas. Panaudodamas žodžius, jis nutapo tokias spalvingas paveikslas, jog matai, kaip saulė, šviesa, šešėliai žaidžia gėlėmis, medžiais, dangumi. Jo varsingi žodiniai paveikslai tam- pa gyvą gamtą ir byloja į mus:

Po žydnio
Pavasario baldakimu —
Vienuolikos
Vienuolių tulpių
Nekaltybė,
Žėrėdama raudonais abitais,
Ziedų procesiją
Apakina —
(pls. 115).

Ir šitą paveikslą tarsi būtų nutapęs ekspresionistas Vincetas van Gough'as. Juk jo saulėtieji laukai tvaska taipgi žydnio gėlynų plotais.

Gi „Ziedų fantazijoje“ (psl. 17) poetas visiškai nesigaili spalvų ir apstulbina mus vaizdiniu grožiu:

Linksmi žilviti upėn Brenda,
Daužydami vandens kristalą
Siltos žievės kardais —
Ir ima snigt žiedais,
Ir ima lyti pumpurais,
Ir upės melsvas rašalas apšyla,
Pavirtęs vakaro rūkų garais —

Tai tiek apie Balio Augino žydnę muziką ir tapybą.

Vienas išskiriančių iš kitų eilėraščių tarpo yra „Kalėdų žvaigždė ir nuodėgyls“ (psl. 95). Šitame eilėraštyje poetas egzistencialistiškai nusako laisvės netekusio žmogaus skausmą. Eilėrašties yra kontroversinis, todėl verta atidžiau pažvelgti į jį. Bet, anot G. B. Shaw, dažnai reikia sukurti visuomenę, nes tik tokiu būdu padaromas progresas.

Šis eilėraštis yra daug ilgesnis už kitus poeto Balio Augino eilėraščius ir yra stipriai eleginis savo liūdna nuotaika. Čia poeto žmogus yra audringas ir maištaujantis: jis besąlyginiai negieda įprastų kalėdinių himnų ir nedainuoja ditirambų. Viešpačiui — jis prašo, malda, jį tik atkreipti dėmesį. Žmogus, netekęs laisvės, užmezga dialogą su savo Sutvėrėju ir primena Jam savo nenumaldomą supulį:

Nes mano dangus
Bežvaigždės ir šaltas,
Nes mano Tėvynės smūkeliai
Nužudyti pakelėse,
Ir vieškeliais vaikšto
Pavergtas brolis...

Ar šis žmogus rūstauja ir išmėtinėja Sutvėrėjų? Būtų labai netikslu ir klaidinga taip galvoti:

Argi galiu, Viešpatie,
Giedoti Kalėdų žvaigždei,
Jei širdis — užgesusi žvakė,
Jei esu — smilkstas

nuodėgyls

Sudegusiam Tėvo sode?

Savo leitmotyvą šitas eilėraštis yra panašus į poeto Arch. Mac Leish J. B. poemą. J. B. — Job yra iš Senojo Testamento dramatinis asmuo, kurį ištinka įvairios nelaimės: praranda turtus, padėti, šeimą — žmoną, vaikus. Ir tada jis pradeda išmėtinėti Dievui ir kaltinti Jį dėl savo visų nelaimių, kol pagaliau įsitikina, kad visa tai buvo jo, Jobo, išbandymas. Ir jis apgailestauja prašo Dievą atleidimo.

Ar tariamai maištaujantis poeto Augino žmogus irgi apgaile-

M. Dobužinskio lietuviškoji kolekcija

Artimas M. K. Ciurlionio bičiulis buvo dailininkas M. Dobužinskis (1875 — 1957). Didelis tarptautinio garso dailininkas, padaręs, be kita ko, daug įspūdingiausių operos ir dramos dekoracijų Kauno, Maskvos, Paryžiaus, Drezeno teatrams. Kelio- lika pastarųjų savo gyvenimo metų jis su dideliu pasisekimu kūrė dekoracijas New Yorko dramos, baleto ir operos teatrams, neišskiriant ir garsiosios Metropolitan operos, kuriai parengė Boriso Godunovo, Chovanščinos, Kaukių balius ir kt. dekoracijas. Tuo pačiu metu jis sukūrė ir Paryžiaus didžiąjai operai dekoracijų eskizus Polovco šokiams ir Neapolio operos Eugenijaus Oniegino pastatymui.

Vyresnieji dar iš Kauno teatro ikriausiai prisimena M. Dobužinskio nepamirštas dekoracijas: Pikų Damai, Faustui, Kunigaikščiui Igoriui, Tannhauseriui, Eugenijui Oneginui, Radvilai Perkūniui, Miegančiajai gražuolei, Coppelijai, Raimondai, Vaichūno (Aukso gromatai), Shakespear'o, Schillerio ir kt. veikalams.

Nuo 1929 iki 1939 metų, gyvendamas savo pėtėvių tėvynėje Lietuvoje, M. Dobužinskis buvo gyvai įsijungęs į visą jos kultūrinį gyvenimą, pamilęs jos peizažą ir istorinius paminklus. Ypač daug jų užfiksavo savo meistriškuose piešiniuose. Bostoniškas Lietuvių Enciklopedijos V tome apie tai rašoma: „Dabar jis (Dobužinskis) apkeliojo kone visą Lietuvą, surasdamas vis naujų jos romantinių kampelių. Daugiausia jį traukė Vilniaus, Kauno ir charakteringiesnių provincijos miestų senosios architektūros paminklai. Šitie Dobužins-

kie kūrinių pasižymi dekoratyviškumu, grafiškumu ir charakteringų senovės bruožų atjautimu“.

Reikia atsiminti, jog ne vieno tada grakščia dailininko ranka užfiksuoto objekto (medinės bažnytelės, šventoriaus vartų, pakečio koplytelės ar kryžiaus) laikas ir persirėję karai šiandien nežymės nepaliko. Jie mūsų kultūrai egzistuoja gal tik vienintelėje vietoje — Dobužinskio piešinyje. O jų daugiau 30 vietų kolekcija išliko ir šiuo metu yra New Yorko gyvenančio M. Dobužinskio sūnaus V. Dobužinskio globoje. Amerikiečių meno pasaulis jau yra susidomėjęs šia M. Dobužinskio lietuviškųjų kūrinių kolekcija ir įsiekio būdą ją įsigyti. Tačiau V. Dobužinskis pirmiausia norėtų, jog Lietuvą taip mylėjusio ir jos kultūrai dirbusio tėvo kūrybinis palikimas atitektų ne kam kitam, o lietuviams.

Kai čia, išeivijoje, jau įpratome prie kone kiekvieno mūsų krustelėjimo yis pridėti kultūrinę etiketę ir skirti dėmesį bei pinigus ne kartą tik vidutiniškimui arba net gana mažaverčiams dalykams, tai pasitaikiusią progą sukaupiti pastangas prie tikrai didelio svorio kūrybinio objekto nereikėtų lengvai pramiršti. Juo labiau, kai tokie objektai yra lietuviškos kultūros dalis. Ir jeigu jie atsidurtų, mūsų dvasinio tingumo dėka, svetimųjų rankose, ar nebūtume kada nors pakaltinti (tegu ir netiesiogiai) savosios lietuviškos kultūros aplėšimu. Tad ar nevertėtų šiandien atitinkamoms išeivijos institucijoms bei stipresnio kišenius pavieniuiams apie tai rimčiau pagalvoti?

k. brd.

tauja, prašydamas Dievo atleidimo? Nel Jam to ir nereikia daryti, nes jis neišmėtinėja. Jis tik primena, kad vėl nori būti laisvas. Juk Dievas sutvėrė žmogų būti laisvą. Jis įsiekio Dievo malonės ir prašo Jo palaimos; jis esąs toks menkas ir silpnas, jog pats vienas nepajėgia pakelti savo likimo:

Esu tik užgesęs deglas,
Kurs smilksta vėjuje
Raudodamas:
— Nepamiršk, Teisingasai,
Savo užmirštos tautos
Vaikyl. —

Taigi, poeto Augino žmogus nėra apologetas ir neišsizada Dievo — jis kaip tik palaiko ryšį su Juo.

Su šiuo savo rinkiniu poetas Balys Auginas pasirodo akyklus mūsų gyvenimo stebėtojas: jis yra pastabas, jo tematika plataus masto, paliečianti daugelį gyvenimo sričių. Bet jis nėra revoliucionierius, ar neapykanta degas individas. Savo gilia ir konkrečiai humanistine lyrika, nors ir atmetėta modernizmu, jis sugebėjo išvengti šiurkštus realiz-

mo ar natūralizmo įtakų. Būdamas subtilus ir ne šovinistas, jis suteikė savo poezijai tarptautinio kilnaus humanizmo pradų, dailinai praturtindamas ją ir cinizmu bei sarkazmu. Jo aktualioji poezija gali būti kai kur net kelerio- pai aiškinama ir tuo būdu prieinama daugeliui žmonių.

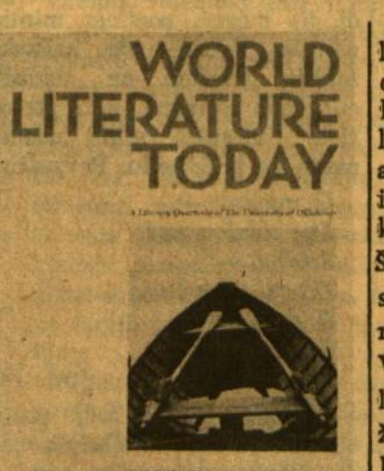
Norėčiau pažymėti, kad prie poezijos negalima eiti valgant kopūstus su dešrelėmis, užgeriant alium. Prie poezijos reikia eiti šventadieniškai nusiteikęs, nesukubant, iš lėto, nes tik tada galima pažinti ir pajusti jos grožį ir esmę. Ir kai skaitytojas pajunta visą poezijos esmę ir grožį, jis gali poeziją atrasti pats save, nes poezija padaro mus kilniais ir gražiais vidiniais. Jeigu mes einame ir lankome meno parodas, gerimės tapyba, tai kodėl mums nesigėrėti ir dvasiniu poezijos menu?

Džiugu ir malonu, kad šiais laikais, kada literatui — kūrėjui yra sunku surasti leidėjų, atsiranda asmenų, kurie supranta kultūrinės vertybės ir finansiniai paramina kūrybini išleidimą. Pagarba ir jiems!

Nauji leidiniai

• WORLD LITERATURE TODAY, Volume 54, Number 1, Winter 1980. A Literary Quarterly of The University of Oklahoma. Editor: Ivar Ivas. Žurnalas skirtas visai šių dienų pasaulinei literatūrai. Didelio puošnaus formato, iliustruotas, kiekvienas numeris 180 ir daugiau puslapių. Redakcijos adresas: 630 Parrington Oval, Room 110, Norman, OK 73019. Administracijos adresas: 1005 Asp Ave., Norman, OK 73019. Asmeniškoji metinė prenumerata — 18 dol., vejiems metams — 32 dol. 50 centų. Bibliotekoms ir šiaip institucijoms metinė prenumerata — 27 dol. 50 centų, dvejiems metams — 49 dol. Atskiro numerio kaina — 6 dol.

Šio numerio visų pagrindinių

straipsnių medžiaga (66 puslapiai) skirta Suomijos literatūrai, rašomai ne tik suomių kalba, bet ir švedų kalba. Supažindinama su pagrindinių žanrų bei kryptų situacija ir su ryškiausiais rašytojais.

Recenzuojamos viso pasaulio literatūrinėmis kalbomis pasirodusios knygos. Aptariami ir šie lietuviškieji leidiniai: Juozo Kravliausko romanas „Ikaite Vilniaus akmenys“ (Audronė B. Willeke) ir Henrico Nagio eilėraščių rinkinys „Prisijaukinti sakala“ (R. Šilbajoris). Išskirtinio dėmesio yra susilaukusi Jono Zdanio vertimų antologija „Selected Post-War Lithuanian Poetry“. Ją palyginti plačiai recenzuoja pats žurnalo redaktorius Ivar Ivas, be kita ko tardamas: The appearance of this anthology is definitely a literary event. For example, there still does not exist an English anthology of either Latvian or Estonian poetry which could be compared in readability and usefulness to Zdanys's volume“.